

BÖLÜM 4

SPORDA YÜZ İFADELERİ İLE DUYGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Utku IŞIK⁴

YÜZÜMÜZDEKİ GERÇEKLER

“Gerçek tamamen yüzümüzdedir”. Bu söz 2009 amerikan yapımı “Lie to Me” isimli dizinin ilk sezonundaki ilk bölümünde Tim Roth tarafından canlandırılan Dr. Cal Lightman’ın FBI ajanlarına vermiş olduğu bir seminer sırasında söylenmiştir. Dr. Cal Lightman ve arkadaşları kişilerin yüz ifadelerine bakarak herhangi bir olay hakkında yalan söyleyip söylemediklerini tespit etmekte, geliştirmiş oldukları mikro ifadeler programı aracılığıyla yerel ve federal güvenlik görevlilerine gizemli suçların çözümü noktasında yardımcı olmuşlardır. Dizi 3 sezon boyunca devam etmiş, devam ettiği süre boyunca Amerika Birleşik Devletlerinde en çok izlenen diziler arasında ön sıralarda yer almıştır. “Lie to Me” isimli bu dizi aslında gerçek bir yaşamdan esinlenilerek yapılmıştır. Dizide Dr. Cal Lightman gerçek hayatta Dr. Paul Ekman’ın ta kendisidir. Dizinin tüm sezonlarında da Dr. Paul Ekman’ın fotoğrafları zaman zaman sanki Dr. Cal Lightman’ın kendiymiş gibi kullanılmış ayrıca Ekman’ın (2009) geliştirdiği mikro ifadeler (micro expression) programı da sıklıkla kullanılmıştır.

Ekman yüz ifadeleri, el hareketlerini içeren vücut hareketlerinin ne anlamlar barındırdığını araştırmaya 1950’li yılların sonlarına doğru başlamıştır (Ekman, 1957). Bu ilk çalışmalarda sözel

⁴ Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, RİZE utkuisik87@gmail.com

lirtmiştir. Işık ve diğ. (2018)'nin yaptıkları farklı bir çalışmada ise spor dallarında duygu tanımlama becerisi üzerinde bazı etkileri olduğu anlaşılmaktadır.

Egzersiz ve spor psikolojisi alanında yapılmış olan sınırlı sayıda bu çalışmalar bize yüz tanıma çalışmalarının aslında alana çokta uzak bir yerde durmadığının göstergesidir. Bu çalışmalar fiziksel aktivenin yüz tanımlama becerisi üzerindeki etkisini göstermektedir. Ayrıca bu becerinin performans ile ilişkisinde araştırmaya değer bir konudur.

Sporcularda yüz tanıma becerisi geliştirilerek rakibinin duygu durumunu anlaması ve buna yönelik olarak strateji geliştirmesi, onu müsabakada avantajlı hale getirebilir. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarla yüz tanımlamanın performans üzerindeki etkisi iyi kontrol edilmiş deneysel çalışmalar gerçekleştirilebilir. Yüz tanımlama becerisi pratikle geliştirilebilen bir beceridir. Bu beceriyi geliştirmek sadece sporcu için değil antrenör için de önem arz etmektedir. Yetenekli bir antrenörün sporcusunun müsabaka öncesi ve sırasındaki genel duygu durumu hakkında bilgiye sahip olması, sporcusu ile ilgili karar alma noktasında ona yardımcı olacaktır.

Son yıllarda yüz tanımlama çalışmaları nöro-psikoloji ve nöro-psikiyatri üzerine yoğunlaşmıştır. Egzersiz ve spor psikolojisini temele alan ve nöro-psikolojiden destek alarak tasarlanacak olan çalışmaların, bilim dünyasının dikkatini çekeceği düşünülmektedir. Bu şekilde tasarlanacak olan çalışmalar sayesinde egzersiz ve spor psikolojisine yeni bir soluk getirilebilir.

KAYNAKLAR

- Adelman, P. K., & Zajonc, R. (1989). Facial efference and the experience of emotion. *Annual Review of Psychology*, 40, 249-280.
- Andrew, R. J. (1963). Evolution of facial expression. *Science*, 142(3595), 1034-1041.

- Andrew, R. J. (1965). The origin and evolution of the calls and facial expressions of the primates. *Behaviour*, 1-109.
- Bal E, Harden E, Lamb D, Van Hecke V, Denver JW, Porges SW et al. (2010) Emotion recognition in children with autism spectrum disorders: relations to eye gaze and autonomic state. *J Autism Dev Disord*; 40:358–370.
- Barsalou, L. W., Niedenthal, P. M., Barbey, A. K., & Ruppert, J. A. (2003). Social embodiment. In B. H. Ross (Ed.), *The psychology of learning and motivation*. Vol. 43 (pp. 43- 92). San Diego, CA: Academic Press.
- Bell, C., Bourke, C., Colhoun, H., Carter, F., Frampton, C., & Porter, R. (2011). .The misclassification of facial expressions in generalized social phobia. *Journal of Anxiety Disorders*, 25, 278e283.
- Boloozadeh, P. & Tojari, F. (2013) Facial expression recognition: Age, gender and exposure duration impact. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 7/9; 1369-1375.
- Button, K., Lewis, G., Penton-Voak, I., & Munaf_o, M. (2013). Social anxiety is associated with general but not specific biases in emotion recognition. *Psychiatry Research*, 210, 199 207.
- Carton JS, Kessler EA, Pape CL. (1999) Nonverbal decoding skills and relationship well-being in adults. *J Nonverb Behav*;23:91-100.
- Çetin, N., Demiralp, M., Oflaz, F., Özşahin, A. (2013) Şizofreni hastalarının günlük yaşam aktivite düzeyi ile aile üyelerinin bakım yükü ve dışa vuran duygu durumu ilişkisi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2013; 14:19-26
- Darwin, C. (1993). The expression of the emotions in man and animals (1872). *The Portable Darwin*, 364-393.
- Duelos, S. E., Laird, J. D., Schneider, E., Sexter, M., Stem, L., & Van Lighthen, O. (1989). Emotion-specific effects of facial expressions and postures on emotional experience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 100-108.
- Ekman, P. (1957). A methodological discussion of nonverbal behavior. *The Journal of psychology*, 43(1), 141-149.
- Ekman, P. (1958). Nonverbal and verbal behavior as reinforcing stimuli of opinion responses (Doctoral dissertation, Adelphi College).
- Ekman, P. (1964). Body position, facial expression, and verbal behavior during interviews. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 68(3), 295.
- Ekman, P. (1965). Differential communication of affect by head and body cues. *Journal of personality and social psychology*, 2(5), 726.

- Ekman, P., & Friesen, W. V. (1967). Head and body cues in the judgment of emotion: A reformulation. *Perceptual and motor skills*, 24(3 PT 1), 711-724.
- Ekman, P., & Friesen, W. V. (1969a). The repertoire of nonverbal behavior: Categories, origins, usage, and coding. *semiotica*, 1(1), 49-98.
- Ekman, P., Sorenson, E. R., & Friesen, W. V. (1969b). Pan-cultural elements in facial displays of emotion. *Science*, 164(3875), 86-88.
- Ekman, P., & Friesen, W. V. (1969c). Nonverbal leakage and clues to deception. *Psychiatry*, 32(1), 88-106.
- Ekman, P., & Friesen, W. V. (1971). Constants across cultures in the face and emotion. *Journal of personality and social psychology*, 17(2), 124.
- Ekman, P., Friesen, W.V., & Ellsworth, P. (1972) *Emotion in the Human Face*. Elmsford, N.Y.: Pergamon Publishing Co.
- Ekman ve W. V. Friesen (1976). *Picture of Facial Affect*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologist Press.
- Ekman, P., & Friesen, W.V. (1978) *Facial Action Coding System*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Ekman, P. (1993). Facial expression and emotion. *American psychologist*, 48(4), 384.
- Ekman, P. (2004). Emotions revealed. *BMJ*, 328(Suppl S5), 0405184.
- Ekman, P. (2009). Lie Catching and Micro Expressions. In Martin, C. (Ed.), *The Philosophy of Deception*. New York, NY: Oxford University Press.
- Ekman, P. (2009). *Telling lies: Clues to deceit in the marketplace, politics, and marriage* (revised edition). WW Norton & Company.
- Flack, W. F. (2006). Peripheral feedback effects of facial expressions, bodily postures, and vocal expressions on emotional feelings. *Cognition and Emotion*, 20, 177-195. doi: 10.1080/02699930500359617
- Geraldine Hipp, Nico J. Diederich, Vannina Pieria, Michel Vaillant. (2014). Primary vision and facial emotion recognition in early Parkinson's disease. *Journal of the Neurological Sciences*;338:178-182.
- Gutierrez-García, A., & Calvo, M. G. (2014). Social anxiety and interpretation of nongenuine smiles. *Anxiety, Stress, and Coping*, 27, 74-89.
- Güneş, T. & Polat, E. (2009) *Yüz İfade Analizinde Öznitelik Seçimi Ve Çoklu Svm Sınıflandırıcılarına Etkisi*, Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der. Der. J. Fac. Eng. Arch. Gazi Univ. Cilt 24, No 1, 7-14.
- Hernandez N, Metzger A, Magné R, Bonnet-Brilhault F, Roux S, Barthelemy C. (2009). Exploration of core features of a human face by

- healthy and autistic adults analyzed by visual scanning. *Neuropsychologia*, 47:1004-1012.
- Işık, U. (2017a). Farklı duyguları tanımda ciddi serbest zamana katılımın ve işitme engelini rolü (Kişilik ve duygusal zeka boyutlarıyla), Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Kütahya.
- Işık, U. (2017a). Egzersiz ve Spor Psikolojisinde Yeni Bir Uygulama: Pofa (Picture Of Facia Affet). 15. Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.
- Işık, U., Kalkavan, A., Demirel, M., Başoğlu, U.D., Serdar, E. (2018) The Effect Of Personality in Recognising Emotions of Amateur Football and Basketball Players. IV. International Exercise And Sport Psychology Congress, İstanbul.
- Izard, C. E. (1990). Facial expressions and the regulation of emotions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 487-498.
- James, W. (1890). *The principles of psychology*. New York: Holt.
- Johnston PJ, McCabe K, Schall U. Differential susceptibility to performance degradation across categories of facial emotion: A model confirmation. *Biol Psychol* 2003;63:45-58.
- Jusyte, A., & Schöonenberg, M. (2014). Threat processing in generalized social phobia: an investigation of interpretation biases in ambiguous facial affect. *Psychiatry Research*, 27, 100-106
- Laird, J. D. (1984). The real role of facial response in the experience of emotion: A reply to ourangeau and Ellsworth, and others. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47, 909 917.
- Léveillé, E., Guay, S., Blais, C., Scherzer, P., & De Beaumont, L. (2017). Sex-related differences in emotion recognition in multi-concussed athletes. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 23(1), 65-77.
- Manstead, A. S. R. (1988). The role of facial movement in emotion. In H. L. Wagner (Ed.), *Social psychophysiology: Theory and clinical applications* (pp. 105-129). New York: Wiley.
- Matsumoto, D., & Willingham, B. (2009). Spontaneous facial expressions of emotion of congenitally and noncongenitally blind individuals. *Journal of personality and social psychology*, 96(1), 1.
- McIntosh, D. N. (1996). Facial feedback hypotheses: Evidence, implications, and directions. *Motivation and Emotion*, 2, 121-147.
- Naidenova, I., Parshakov, P., & Paklina, S. (2019). Determinants of Football Fans' Happiness: Evidence from Facial Emotion Recognition. *Journal of Happiness Studies*, 1-14.
- Niedenthal, P. M., Barsalou, L. W., Winkielman, P., Krauth-Gruber, S., & Ric, F. (2005). Embodiment in attitudes, social perception, and emotion. *Personality and Social Psychology Review*, 9, 184-211.

- Parlak, C. & Diri, B. (2014) Farklı Veri Setleri Arasında Duygu Tanıma Çalışması. *Deü Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, Cilt: 16 Sayı 45 sy:21-29
- Petri, K., Bandow, N., Salb, S., & Witte, K. (2019). The influence of facial expressions on attack recognition and response behaviour in karate kumite. *European journal of sport science*, 19(4), 529-538.
- Philippen, P., Frank C. Bakken, Raoul R. D. Oudejans & Rouwen Canal-Bruland The Effects of Smiling and Frowning on Perceived Affect and Exertion While Physically Active *Journal of Sport Behavior*, Vol. 35, No.
- Plutchnik, R. (1962). *The emotions: Facts, theories and a new model*. New York: Random House.
- Rejeski, W. J., Best, D., Griffith, P., & Kenney, E. (1987). Sex-role orientation and the response of men to exercise stress. *Research Quarterly*, 58, 260-264.
- Schmitt, A., Martin, J. A., Rojas, S., Vafa, R., Scheef, L., Strüder, H. K., & Boecker, H. (2019). Effects of Low and High Intensity Exercise on Emotional Face-Processing: A fMRI Face-Matching Study. *Social Cognitive and Affective Neuroscience*.
- Schnall, S., & Laird, J. D. (2003). Keep smiling: Enduring effects of facial expressions and postures on emotional experience and memory. *Cognition and Emotion*, 17, 787-791. doi: 10.1080/02699930244000183
- Shih, Y. L., & Lin, C. Y. (2016). The relationship between action anticipation and emotion recognition in athletes of open skill sports. *Cognitive processing*, 17(3), 259-268.
- Soussignan, R. (2002). Duchenne smile, emotional experience, and automatic reactivity: A test of the facial feedback hypothesis. *Emotion*, 2, 52-74. doi:10.1037//1528-3542.2.1.52
- Stepper, S., & Strack, F. (1993). Proprioceptive determinants of emotions and nonemotional feelings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64, 211-220.
- Tomkins, S. (1962). *Affect imagery consciousness: Volume I: The positive affects*. Springer publishing company.
- Tomkins, S. S. (1963). *Affect, imagery, consciousness: II. The Negative Affects*.
- Ulusoy, E.K., Ayar, E., Bayındırlı, D. (2015) İdiopatik Parkinson Hastalığında Yüzde Duygu Tanıma ve Ayırt Etme Bozukluğu, DOI: 10.4274/tnd.44227
- Wagenbreth, J. Rieger, H.J. Heinze, T. Zaehle (2014) Seeing emotions in the eyes—inverse priming effects induced by eyes expressing mental states, *Front. Psychol.* 17, 1039.

Winton, W. M. (1986). The role of facial response in self-reports of emotion: A critique of Laird. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 808-812.